

POSELSTVÍ SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA K POSTNÍ DOBĚ 2016

„*Milosrdenství chci, a ne obět'*“ (Mt 9,13)
Díla milosrdenství na cestě Svatým rokem

1. Maria jako obraz církve, která evangelizuje, protože je evangelizována

V bule vyhlášené Svatý rok jsem vyzval k tomu, aby se „postní doba Svatého roku prožívala obzvláště intenzivně jako velká příležitost ke slavení a zakoušení Božího milosrdenství“ (*Misericordiae Vultus*, 17). Výzvou k naslouchání Božímu slovu a k iniciativě „24 hodin pro Pána“ jsem zdůraznil prvořadost naslouchání tomuto slovu v modlitbě; a to především slovu prorockému. Boží milosrdenství je vskutku hlásáním světu a každý křesťan je vyzván, aby s takovýmto hlásáním získal svou osobní zkušenost. Proto o postní době vyšlu misionáře milosrdenství, aby byli pro každého znamením Boží blízkosti a Božího odpuštění.

Maria přijala radostnou zvěst, kterou jí přinesl archanděl Gabriel, a proto ve svém *Magnificat* prorocky opěvuje Boží milosrdenství, jímž si ji Bůh vyvolil. Panna z Nazareta, Josefova snoubenka, se tak stává dokonalým obrazem církve a evangelizuje, protože byla a stále je evangelizována působením Ducha Svatého, jenž oplodnil její mateřské lůno. V prorocké tradici je totiž milosrdenství už i etymologicky úzce spjato s mateřským lůnem (*rahamim*) a také s velkorysou, věrnou a soucitnou dobrotou (*hesed*), jež se uplatňuje v manželských a rodičovských vztazích.

2. Boží smlouva s lidmi: dějiny milosrdenství

Tajemství Božího milosrdenství se odhaluje v průběhu dějin smlouvy mezi Bohem a jeho izraelským lidem. Bůh se vždy projevuje jako bohatý na milosrdenství a je připraven zahrnovat svůj lid niternou něhou a soucitností, především v těch nejdramatičtějších chvílích, když nevěnost láme pouto paktu a smlouvu je třeba znovu potvrdit na stabilnějším základě ve spravedlnosti a v pravdě. Stojíme zde tváří v tvář skutečnému dramatu lásky, v němž Bůh hraje roli zrazeného otce a manžela, zatímco Izrael je nevěrným dítětem nebo manželkou. Právě obrazy z rodiny – jako je tomu v případě Ozeáše (srov. *Oz* 1-2) – mají ukázat, až do jaké míry se Bůh chce připoutat ke svému lidu.

Drama lásky dosahuje svého vrcholu v Synu, který se stal člověkem. V něm nás Bůh zahrnuje svým nekonečným milosrdenstvím až do té míry, že se stává „vtěleným Milosrdenstvím“ (*Misericordiae Vultus*, 8). Ježíš z Nazareta je synem Izraele se vším všudy, a to až tak, že vtěluje ono vnitřní naslouchání Bohu, které od každého žida vyžaduje šema, jež je dodneška srdcem smlouvy Boha s Izraelem: „Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný. Budeš milovat Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou silou“ (*Dt* 6,4-5). Boží Syn je Snoubencem, který činí vše pro to, aby si získal lásku Snoubenky; poutá ho k ní jeho bezpodmínečná láska, jež se zviditelní tím, že se s ní navěky zasnoubí.

To je pulzující srdce apoštolského *kerygmatu*, v němž má Boží milosrdenství ústřední a základní místo. Ono je „krásou spásonosné lásky Boží zjevené v Ježíši Kristu, jenž zemřel a vstal z mrtvých“ (apoštol. exhortace *Evangelii gaudium*, 36), je tím prvním hlásáním, kterému „se má ve všech etapách a momentech katecheze stále znovu naslouchat a jež se má různými způsoby hlásat“ (*tamtéž*, 164). Milosrdenství „je výrazem Božího zacházení s hříšníkem, kterému nabízí další možnost nápravy, obrácení a víry“ (*Misericordiae Vultus*, 21), aby tak znovu navázal vztah s Bohem. V Ježíši ukřižovaném jde Bůh až tak daleko, že chce dosáhnout hříšníka na místě jeho nejkrajnější vzdálenosti, právě tam, kde se ztratil a odloučil od něho. Dělá to v naději, že tak konečně obměkčí zatvrzelé srdce své Snoubenky.

3. Skutky milosrdenství

Boží milosrdenství proměňuje srdce člověka, dává mu zakusit věrnou lásku, a tím jeho samého uschopňuje k milosrdenství. Stále novým zázrakem je to, že Boží milosrdenství může vyzařovat do života každého z nás, motivovat nás k lásce k bližnímu a dávat impuls k tomu, co církevní tradice nazývá skutky tělesného a duchovního milosrdenství. Připomínají nám, že naše víra se vyjadřuje konkrétními každodenními skutky, které mají za cíl pomáhat našemu bližnímu na těle i na duchu a podle kterých budeme souzeni: dávat mu

jíst, navštěvovat ho, utěšovat, vzdělávat. Proto si vroucně přeji, „aby křesťanský lid během Svatého roku přemýšlel o *skutcích tělesného a duchovního milosrdenství*. To bude způsob, jak probouzet naše svědomí často ukolébané tváří v tvář dramatu chudoby a jak hlouběji pronikat k jádru evangelia, kde Boží milosrdenství upřednostňuje chudé“ (*tamtéž*, 15). V chudém se totiž Kristovo tělo „stává znovu viditelným coby tělo, které je zmučené, bolavé, zbité, podvyživené a na útěku..., abychom jej rozpoznali, dotýkali se jej a poskytovali mu péči“ (*tamtéž*). Nevídané a pohoršující tajemství utrpení nevinného Beránka, pokračující v dějinách: hořící keř nezištné lásky, před níž si jako Mojžíš můžeme jen zout opánky (srov. *Ex 3,5*) – tím spíše, když chudým je bratr nebo sestra v Kristu trpící kvůli své víře.

Před takovou láskou silnou jako smrt (srov. *Pís 8,6*) se tím nejubožejším chudákem jeví být ten, kdo sám sebe za takového nepovažuje. Myslí si, že je bohatý, ale ve skutečnosti je nejchudší z chudých. Je takový, protože je otrokem hříchu, který ho nutí, aby bohatství a moc používal nikoli ke službě Bohu a druhým lidem, ale k tomu, aby v sobě potlačoval vědomí, že ani on není ničím jiným než ubohým žebrákem. Čím větší jsou bohatství a moc, jimiž disponuje, tím větší může být jeho klamně zaslepení. Může dojít až tak daleko, že ani nebude chtít vidět chudého Lazara, který žebrá u dveří jeho domu (srov. *Lk 16,20-21*) a je obrazem Krista, jenž si v chudých vyprošuje naše obrácení. Lazar je tou možností k obrácení, kterou nám Bůh nabízí a kterou možná my ani nevidíme. Toto zaslepení je doprovázeno pyšným blouzněním o všemohoucnosti, v němž se neblaze ozývá ono ďábelské „budete jako Bůh“ (*Gen 3,5*), které je u kořene každého hříchu. Takové blouznění může nabýt i sociální nebo politické podoby, jak to ukázaly totalitní režimy 20. století a jak to dnes ukazují ideologie unifikovaného technicko-vědeckého myšlení, které se snaží učinit Boha bezvýznamným a člověka chtějí zredukovat na manipulovatelnou masu. A zároveň to mohou ukazovat i struktury hříchu spojené s falešnými rozvojovými modely založenými na zbožštění peněz. Ty vedou ke lhostejnosti bohatších lidí a společností k osudu chudých, před nimiž zavírají dveře a dokonce je nechťejí ani vidět.

Postní doba letošního Svatého roku je tedy časem příhodným pro to, abychom díky naslouchání Slovu a konání skutků milosrdenství konečně vyšli ven ze svého existenčního odcizení. Jestliže se skrze skutky tělesného milosrdenství dotýkáme Kristova těla v bratřích a sestřích, kteří potřebují, abychom jim dávali najíst, oblékali je, ubytovávali je a navštěvovali, pak skutky milosrdenství duchovního – radit, vyučovat, odpouštět, napomínat, modlit se – se dotýkají bezprostředněji toho, že jsme hříšníci. Tělesné a duchovní skutky proto nelze oddělovat. Právě tím, že se hříšník v ubožákovi dotýká Kristova těla, může dostat dar pochopení, že on sám je ubohý žebrák. Na této cestě si také „pyšní“, „mocní“ a „bohatí“, o nichž hovoří *Magnificat*, mohou uvědomit, že jsou bez vlastní zásluhy milováni Ukřižovaným, který i pro ně umřel a vstal z mrtvých. Pouze v této lásce se nachází odpověď na žízeň po nekonečném štěstí a lásce, o níž si člověk klamně myslí, že ji může utišit pomocí idolů vědění, moci a vlastnění. Existuje však trvalé nebezpečí, že kvůli stále neprodyšnější uzavřenosti před Kristem, který v chudém i nadále tluče na dveře a na srdce, skončí ti pyšní, bohatí a mocní tak, že se sami odsoudí k pádu do oné věčné propasti, jíž je peklo. Proto znova zaznívají zkormoučená Abraháмова slova, určená jak jim, tak i nám všem: „Mají Mojžíše a Proroky, ať je uposlechnou“ (*Lk 16,29*). Takovéto činorodé naslouchání nás nejlépe připraví na oslavu konečného vítězství zmrtvýchvstalého Snoubence nad hříchem a nad smrtí. On si přeje očistit svoji Snoubenku, která očekává jeho příchod.

Nepropásněme tuto postní dobu jako čas příhodný pro obrácení! Prosme o ně na mateřskou přímělu Panny Marie, která před velikostí Božího milosrdenství, jež se jí dostalo bezplatně, jako první poznala svou nepatrnost (srov. *Lk 1,48*) a vyznala, že je pokornou služebnicí Páně (srov. *Lk 1,38*).

Ve Vatikánu 4. října 2015
svátek sv. Františka z Assisi

FRANTIŠEK